

JAN LINDSTRÖM



Brännvin till tröst?

Jan Lindström är ledarskribent på Expressen. Han har ett förflutet som korrespondent i USA och Östeuropa.

Det fanns i 1900-talets början en poet som såldes och lästes mer än Heidenstam, Fröding och Lagerlöf. Han gav ut tre vulkanutbrott till diktsamlingar under tre år. Den mest kända heter »Hatets sänger«.

Poeten hette Leon Larsson, och för att visa hur äpplet faller från trädet, men ibland rätt långt från det, var han morfar till Herman Lindqvist, den storsäljande mysfarbrorn till populärhistoriker.

Hatets ungsocialistiska poet skrev sina flammande sänger i tiden då folkhemmet var en utopi, då barn hungrade, mamma slavade och pappa hade lunghosta. Leon Larsson tycktes befordra vrålet från de förtryckta:

»Blodet sjuder, ådran sväller utaf hat och raseri ...«

När hans sänger lästes upp vid fackföreningsmöten, möttes de av jubel och knutna nävar, vid en tid då revolutionen var möjlig även i Sverige. Jag hörde för länge sedan en åldrad vänsterredaktör hävda att »*som det inte varit för den förbannade fotbollen, hade vi haft revolution*«.

Leon Larsson skrev småningom en sorts omvändelsens roman, som betraktades som ett stort förräderi av hans anarkistiska exkamrater och gavs ut på Bonniers under namnet »*Samhällets fiende*«.

I den finns figuren Magnus, som jobbar på filfabriken. Den beskrivs så här:

»*Filfabriken var en verklig grottekvarn, som aldrig släppte någon ifrån sig innan sista blodsdroppen var utpressad. Arbetet var ett dödsarbete, i vilket alla förr eller senare strök med i lungsot. Man brukade supat mycket på denna fabrik ...*«

Där är det svenska temat igen: supandet.

Som i Bellmans epistel »Ack, du min moder«: Den ohyggligt bakfulle och trasklädde mannen i rännstenen förbannade sina föräldrar som satte honom till världen.

Som i Dan Anderssons sänger från kolmilan, där timmarna ila i vinternattens mörker, men där de har brännvin till tröst.

Som i all denna svenska litteratur, där män raglar hem och misshandlar sina hustrur, som i pilsnerfilmerna med deras buteljerade idylldrömmar.

Och precis som i dagens Sverige i den gränslösa alkohandelns och den

Vi ökar tydligen i rask takt intaget av alkohol, vi får uppenbarligen allt fler alkoholister, allt fler super helt enkelt ihjäl sig.

påtvungna skattesänkningens ångestladdade debatt.

Vi ökar tydligen i rask takt intaget av alkohol, vi får uppenbarligen allt fler alkoholister, allt fler super helt enkelt ihjäl sig.

Om detta är ett faktum, vad är skälet? Man kan förstå arbetarna på Leon Larssons filfabrik, liksom Bellmans trashank och de ensligt frysande kolarna. Men varför skulle så många av dagens svenskar i Perssons rike ha samma självförstörande behov av tröst?

Det finns lika många teorier om det svenska supandet som det finns vinsorter i världens mest välsorterade alkoholbod, Systemet.

Den liberalaste säger att det är själva moraliserandet och det finmaskiga lagstängslet kring alkoholen som gör den så åtråvärd, som gör den insmugglade flaskan till en segerpokal.

Under motbokens tid handlade många av de mest älskade andekdoterna om hur man lurade till sig en extraliter eller gömde hembränningen undan fjärdingsmans snok – brännvin som uppror och äventyr.

Den minst liberala hävdar att högre skatt och hårdare kontroll måste till, att EU-anpassningen är en nationell katastrof i vardande och att den enda lösningen är att EU anpassar sig till Sverige – brännvin som armod och förfall.

Nyligen var jag på Medborgarplatsen i Stockholm och gick in i Söderhallen för att handla en dinkellimpa. Jag hörde väsen och fann att det pågick en tävling i ostronöppnande vid bolagets vinbutik. När jag ändå stod där, passade jag på att köpa en flaska bordeaux, som nu står öppen på skrivbordet bredvid datorn.

För tillfället är jag en idealisk alkoholförtäring. Jag smuttar på ett gott rödvin, men inte mer än att jag hittar rätt tangenter. Jag står för måttlighet och sans i denna stund.

I mitt barndomshem brukade gubbarna komma på lördagsbesök efter jobbet, och några hade med sig en kvartering renat, en krympling. De åt rågröd och en sillstjärt och höjde snapsglasen. Småningom började de deklamera Ferlin och sjunga sänger. Till slut kom de till höjdpunkten: »*Jag väntar vid min mila, medan timmarna ila*« och »*vi ha brännvin till tröst*«, och några av dem fick tårar i ögonen.

Ibland, när jag nio-tio år gammal satt i ett hörn och tittade på dem, blev jag så rörd av dessa män att jag måste gå till mamma i köket och gråta en skvätt. Och hon sade:

– Det är ingen fara, det är ingen fara. I morgon gör pappa chokladfrukost igen.

Jan Lindström